

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

אחרי

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת אחרי

- גורל לה' - 'גורל' החיים רק מיד ה' ב
- ממחרת הפסח - אסרו חג בעבותים ג
- וחי בהם - קיום המצוות מתוך חיות והתלהבות והתחדשות ה
- לעשות רצונך ולעבדך - יקום ויעשה ולא ישב בחיבוק ידיים ט
- בדמיך חיי - כל הקשיים והנסיונות הינם לטובת האדם ולהחיותו י
- ושמרתם את משמרתי - חיוב עשיית גדרים וסייגים ושכרם הטוב של גודרי גדר יד

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת אהרי

כי הכל בידי שמים, וגם בהמה ההולכת לאבדון - לעזאזל, לא יקרה כזאת רק אם כך גור עליה הקב"ה בהשגחתו העליונה על כל פרט ופרט בברואי עולם, ועל כן ציוונו על 'בחירת' השעיר לעזאזל ע"י 'גורל', כי מהותו של גורל שאין בו עירוב בן אנוש בתוצאותיו, וניכר בעליל שהוא בגזירת עליון, וללמד על 'הכלל' כולו יצא.

גורל לה' - 'גורל' החיים רק מיד ה' בפרשתן^א (טז ח), 'ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל'. מצינו בפירוש רבינו סעדיה גאון ביאור נפלא בטעמא דמילתא שציווה הקב"ה להטיל גורל איזה שעיר יהא נבחר לה' ומי הוא שעתיד להישלח המדברה, כי רצה הקב"ה ללמדנו כלל גדול ביסוד האמונה לכל תהלוכות החיים,

א. כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע וז"ל, אאמו"ר זצוקלה"ה (הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע) כשהיה קורא בשבת זו פר' יוה"כ היה לו געגועין גדולים על יוה"כ כמעט עד כלות הנפש, והיה אומר משל, כשרוקחין מרקחת קודם הנישואין בשביל הנישואין טועמין מן המרקחת גם בשעה ההיא, וכך בשבת זו צריך להתעורר בקדושת יום הכיפורים, עכ"ל. ב. לפני למעלה מיובל שנים, אירע שכמה מטוסים (פליגערס) נפלו בתוך תקופה קצרה, באותו זמן היה אברך שהוצרך ליסע לחו"ל, וחשש ופחד מאד מנסיעה כזו, ונכנס אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע לגלות לו תעלומות לבו, אמר לו החזון איש, וכי חושב אתה שה'מטוס' הוא הנופל, הלא האדם הוא הנופל...

בזמנו של רבי ירוחם ממיר זי"ע אירע פעם שהרבה כפריים נסעו יחדיו לעבר העיירה מיר, ובעלותם על הגשר שעל פני מימיה של מיר, קרס הגשר, וימותו כל הכפריים. כשבא הדבר לאזני רבי ירוחם נענה ואמר, ראו נא, מלך בשר ודם צריך לשמור על הפושעים שנתפסו למלכות שלא יברחו ויחמקו מידו, על כן יחבשם בבית האסורים עד הזמן המיועד לקיום גז"ד, ואז יוציאם להורג. לא כך היא דרכו של הקב"ה, הריהו נותן לכל פושע להמשיך את שגרת חייו. ובבוא הזמן המיועד מזמן את כל המחויבים מיתה לפונדק אחד, מעל לגשר אחד, ושם נוטל את חייהם. ופשיטא ואין צריך לומר כי טיפשות גדולה היא לומר, מפני שעלה זה על גבי הגשר נפל ומת וכל כיוצא בזה. אלא הנכון לומר - מפני שהוצרך זה למות העלהו הקב"ה על גבי הגשר.

הגרי"ז מבריסק זצוק"ל היה אומר, שהאומר 'איבדתי מעות ברחובה של עיר מאחר שנהיה לי חור בכיס בגדי, ומשם נפלו מעותי' שוטה הייתי שלא תפרתי וסגרתי את החור מיד כשנפער, הרי זה כפירה בהנהגת ה', אין לו אלא לומר מאחר ורצה הקב"ה שאאבד את מעותי על כן נתהווה לי חור בכיסי (ולכן באה אליו העצלות שלא לתקן ולתפור החור).

ג. וכך איתא ב'יכין' על מסכת תמיד (א ב) דכתיב שם גבי גורל הפיס זכה מי שזכה, ולכאורה יש להקשות שתיבות 'מי שזכה' נראות כמיותרות ומחוסרי הבנה, וכי יש מקום לומר שזכה מי שלא זכה, הרי בוודאי הזוכה שזכה הוא שזכה... אלא מבאר ה'יכין' וז"ל. אע"ג שהפילו גורל, לא היה דרך מקרה (מי שיזכה בגורל), רק מה' כל משפטו, ורק מי שראוי וזכאי לכך משמים, הוא הוא שזכה בגורל בכל עבודה ועבודה, עכ"ל. כלומר זכה בעולם הזה מי שזכה בשמים ממעל. הרי לך שאין דבר נעשה מעצמו בעולם הזה, אלא הכל בהכרזה והנהגה ממעל יעשה.

מעשה היה באיש יהודי שהיה דחוק מאוד בפרנסתו ולא הצליח להביא טרף לביתו, בצר לו ניגש אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, ואמר לו, רבי קדוש, חוס ורחם נא עלי, יגלה לי הרבי ברוח הקודש מהו ה'מספר' העומד לעלות בגורל (לאטערי) בזמן הקרוב, כי עני ואביון אנכי ועלה בדעתי לקנות כרטיס לוטו למען אזכה בסכום הגדול וממילא יבוא סוף וקץ לכל צרותיי, ענה לו החזון"א, וכי נדמה לך כי מן השמים נגזר ש'מספר' פלוני יעלה בגורל... לא ולא, אלא משמים נגזר על האדם שיזכה בגורל, וממילא זוכים המספרים שהוא מילא בכרטיס הגורל, ואם לא נגזר עליך שתזכה - אזי אותם מספרים לא יעלו ולא יורידו...

ד. עוד עלינו להתבונן בהאמור בפרשתן בעניין 'שני השעירים' אשר הביאום אל בית המקדש לעבודת יום הכיפורים, שבאותה שעה ששחטו את השעיר לה' עדיין היה השעיר השני עומד חי (טז ח), ולא היה משתלח אלא לאחר

ממחרת הפסח - אסרו חג בעבותים

בפרשתן (טז כג-כד), 'ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבר אשר לבש וגו', ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו וגו', ופירש רש"י, שכשם שכאשר היה הכהן הגדול עומד ללבוש בגדי לבן היה טעון טבילה, כך כאשר משנה מבגדי לבן לבגדי זהב הרי הוא טעון טבילה. הקשה הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תורת משה) שלכאורה צריך ביאור מה טעם יש בה בטבילה זו, בשלמא כאשר מחליף מבגדי זהב לבגדי לבן בכדי להיכנס לפני ולפנים אכן בדין הוא שיטבול, מאחר שעד עתה עסק בקדושה 'קלה' יותר ועומד לעסוק בקדושה חמורה, אבל כאשר פושט את בגדי הבר בכדי ללבוש בגדי זהב הרי זה כמי שהולך מן החמור אל הקל ומה צורך יש לו לטבול.

ומבאר החתם סופר, כי לאחר שעשה הכה"ג את העבודה הנוראה בקודש פנימה ונתקדש על ידה בקדושה עליונה, אזי גם העבודה השכיחה והמצויה שעושה נעשית מעתה בתוספת קדושה - שהרי היא נעשית על ידי אדם קדוש, וממילא יש לה יתרון מעלה וקדושה יותר מהעבודה הגדולה שקדמה לה, ומשום כך צריך הכהן הגדול לטבול כהכנה לקדושה היתירה שעומד לעשות בעבודתו בבגדי זהב. וכה הם דבריו בזה"ל, דלאחר שנתקדש אדם בקדושה יתירה אז אח"כ ע"י מצותיו ותורתו אפילו מצות הפשוטים מתעלים ומתקדשים ביתר שאת, ע"כ אחר שנתקדש בבגדי לבן ועבודת פנים אז עבודתו בבגדי זהב אעפ"י שעובד בחוץ וקרבת פשוטים הרגילים ושכיחים, מ"מ הם מתעלים ביתר שאת שנעשים עתה ע"י קדוש עליון כזה, ע"כ צריך טבילה לעילוי קדושה. עכ"ל.

כל העבודה בהקטרת הקטורת לפני ולפנים והזאת דם הפר והשעיר, ובכל אותו הזמן שנמשכה העבודה היה נדמה לשעיר כי שפר עליו גורלו וחלקו, שהרי את חברו שחטו ואילו הוא נותר בחיים, ואף 'יוצא בשלום מן הקודש'... שמוציאים אותו כשהוא חי מבית המקדש, אמנם בסופו של דבר יתברר לו כי חברו ה'מסכן' זכה להיות קרבן לה', ושיכנס מדמו לקדשי הקדשים, ואילו הוא נשלח לעזאזל... והרי זה 'משל' על כל תהלוכות העולם, שלא כל מה שנראה כ'רע לו' אכן כך הוא הדבר באמת, ולא כל מה שנדמה ש'טוב לו' שאכן טוב לו... (ע"פ הרש"ר הירש), אלא אדרבה זה שעלה עליו הגורל להישחט הוא הקדוש לה'.

מעין זה מצינו עוד בפרשתן בעניין ה'קטורת' של יום הכיפורים, דכתיב בה 'קטרת סמים דקה' (טז יב), וכך נאמר בברייתא דפיטום הקטורת 'תנו רבנן פיטום הקטורת כיצד, שלש מאות ושישים ושמונה מנים היו בה כמנין ימות החמה, מנה לכל יום וכו', ושלושה מנים יתירים שמהם מכניס כהן גדול מלוא חפניו ביום הכפורים, ומחזירן למכתשת בערב יום הכפורים ושוחקן יפה יפה כדי שתהא דקה מן הדקה, והנה בשעה שמוציאים אותם שלושת מנים בערב יוה"כ הרי הם 'צועקים' מרה... מה נשתנינו משאר הקטורת, מדוע מוציאים אותנו מן הכלל... ולא עוד אלא שמחזירים אותנו למכתשת לדוק ולשחוק אותנו ולהכות בנו מכות נאמנות עד אשר נהיה דקה מן הדקה... אכן כעבור יום אחד בלבד מתורצים כל הקושיות בבת אחת, לא היה בכך שינוי לגרעיות אלא דייקא למעליותא, אתם נבחרתם לזכות להיכנס לפני ולפנים, וכל אותם המכות במכתשת לא היו אלא כדי לזכך ולרומם אתכם שתהיו ראויים להתקרב אל הקודש פנימה. וללמדנו ארחות חיים, שכל מכה ומכה הבאה על האדם, ובפרט כשמרגיש במיצר כשהוא נתון ב'מכתשת' רח"ל, הכל בא עליו בכדי לזככו ולהעלותו מעלה מעלה ברוחניות ובגשמיות.

הרה"ק רבי ישע"לע מקרעסטיר זי"ע נסע בשנתו האחרונה לפקוד את ציונו הק' של הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע ביומא דהילולא דיליה (כ"ה ניסן), שם חלקו לו כבוד גדול, כשרבים רבים מסתופפים בצילו ומבקשים ברכתו. והנה מרוב הדוחק דרך אחד מההמון עם על רגלו ונפצעה עד זוב דם, וכל המקום נעשה מזוהם ל"ע, מחמת כן הרגיש שלא בטוב וחש ייסורים קשים, בקשו מקורביו לשכור מרכבה מהירה הנקראת 'שנעל צוק' למען יוכל להגיע במהרה לביתו ולנוח שם, אבל רבי ישע"לע מיאן לכך, באומרו 'א שאד אויף אידיש געלט' (חבל על הסכום הגדול כדי שכירת מרכבה זו, וכל זה בשעה שהתגלגלו אצלו סכומים אדירים, מ"מ כל זה היה מוקדש לטובתם של ישראל ולצדקותיו המרובים ולא רצה לבזבז מהם לעצמו), ואכן נסע ברכבת, ובדרך הרגיש רע מאוד, וכשהגיעו סוף סוף לקרעסטיר רצו להחיש רופא להקל מעליו ייסוריו, ולא נתן להם רבי ישע"לע, כשהוא אומר, שאין בידם להושיעו כי כבר נגזרה גזירה... מאחר ששלטה בו עינא בישא. והוסיף לומר, שבאמת גם בשנה שעברה כשהיה בצאנז פגעה בו עין רעה, אלא שכאשר חזרו מצאנז לקרעסטיר ועברו בגבול בין גאליציע לאונגארן (הונגריה) עכבו שומרי הגבול כמה מהמקורבים ואנשי הבית מאחר שהפפורט ואישורי המעבר היו מזוייפים, ובאותה שעה עבר עלינו 'עגמת נפש' על מעצרים ותפיסתם ביד השומרים, ועגמת נפש זו המתיקה את הגזירה ממוות לחיים.

באר הפרשה - פרשת אהרי

ומיד 'ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה'. ולכאורה צריך ביאור, מהו שאמר 'אסורה', להיכן יסור לראות, והרי ה'מראה הגדול' נמצא לפניו, במקום שעמד שם. אלא פירשו בזה, כי בא לרמז, שמשה רבינו התפלל, הנה ראיתי כאן 'גילוי שכינה' ומראה גדול, אנא עזרני אלוהי, שגם בשעת 'אסורה' כשאסור ואלך מן המראה, עדיין אראה את המראה הגדול הזה - שלא יזווג ממני רגשי הקודש. זאת ועוד, שכך אמר משה אסורה - אקשור עצמי (כמו 'מתיר אסורים') אל המראה הגדול הזה, ואחזק בקרבי כל אותם רגשי הקודש הנעלים. וללמד על הכלל כולו יצא, שבכל עת וזמן שזוכה האדם להתרוממות ולהתעוררות הרי עליו לקשור עצמו שתהא אותה הארת הקודש בת קיימא גם כש'יסור' ממנה, ולא תחלוף מיד, אלא תישאר בקרבו לאורך ימים'.

כלפי מה הדברים אמורים, והרי אין לנו בעוה"ר כהנים בעבודתם, אלא שלדין ייאמר, בעמדנו ב'חסל סידור פסח' - לאחר חג המצות שעעל"ש, לבל יאמר האדם כבר תמו וכלו ימים המרוממים והנה הגענו ל'ימים אשר אין חפץ בהם', אלא אדרבה, עתה לאחר כל עבודת החג וההתעלות שזכינו לה בחסדי ה' - הרי העבודה 'הפשוטה הרגילה והשכיחה היא מתעלה ביתר שאת', וכל מצווה ומצווה וכל מעשה טוב שאנו עושים עתה יש לה יתרון קדושה ביותר. זאת ועוד, כי כל תכלית 'הימים הטובים' הינם ליתן לאדם כח שיוכל להתקדם ולהתעלות בעבודתו ב'ימות החול'.

הנה כתיב בהתגלות האלוקית הראשונה למשה רבינו (שמות ג ב-ג) 'וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל',

ה. הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע נשא משלו, לאחד שהיה לו 'חמור' נאמן, עמו נשא משאותיו ונסע במסעותיו, ויהי היום, באמצע הדרך - שוד ושבר, החמור עם משאותיו נפל לבירא עמיקתא, לא איבד האיש עשתונותיו, הזעיק מיד את המנוף (crane) וזה עשה עבורו את העבודה בשלימות בהגביהו את החמור עם כל המשאות לדרך המלך. אחר הדברים האלה עשה האיש ק"ו בעצמו, וכך דרש, אם המנוף הצליח להגביה את החמור, מדוע עלי ליסע הנה והנה עם החמור, וכי לא עדיף שאתחיל להשתמש עם המנוף לצורך נסיעת ונשיאת המשאות... וכך עשה, העמיס את חבילי משאותיו על המנוף, אבל משבא להמשיך בדרכו, מצא שהמנוף אינו זו אפילו מרחק פסיעה אחת, ותמה האיש מאד, על מה אירע לו ככה... עד שבא חכם אחד והאיר את עיניו, שכל ה'קל וחומר' שנשא בעצמו פריכא הוא, כי אין כוחו של המנוף אלא בהגבהת חפצים וחבילות, אבל אין לו כל כח להמשיך ולהתקדם בדרך, ורק החמור הפשוט הוא יכול עשות כן. כל זה כדרך משל לדידן, כוחם של חגים ומועדים להגביה את האדם מעל כל ה'בורות' שנפל בהם בימי החולין, אבל להמשיך ולהתקדם בדרכיו אי אפשר לו אלא ע"י עבודתו בפשטות בכל יום ויום מימות החול, ובזה יעלה ויבוא לידי מעמדו הראוי לו.

ו. הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע הקשה (עיי' שפ"א פרשת שמות תרל"ח), מה היתה תמיהתו הגדולה של משה 'מדוע לא יבער הסנה', והרי ודאי ידע ש'אש' זו אינה אלא 'אש רוחנית', ואש זו אינה שורפת ומבערת דברים גשמיים, וכדאיתא בגמ' (חגיגה כז.) 'מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים אין האור שולטת בו', והיינו טעמא כי האש שעל המזבח היתה אש מן השמים, ומטעם זה גם 'לא כיבו גשמים אש של עצי המערכה' (אבות ה ה). ומבאר, כי אכן לא התקשה משה מדוע לא 'נשרף' הסנה עד שיתכלה מן העולם, אלא כיצד יתכן שיש התגלות אלוקית על הסנה והסנה נשאר סנה... מדוע לא 'יבער' בשלהבת אש קודש אל הקב"ה...

לדין ייאמר, היאך יתכן שלאחר ימים קדושים כאלו ה'סנה' יישאר סנה יבש ולא 'יבער' אל הקב"ה... ז. וכמו שפירשו צדיקים בלשון הכתוב (תהלים לב ו) 'על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא רק לשטף מים אליו לא יגיעו', ש'לעת מצוא' רומז לעת יציאתנו מן הקודש, ועל זאת יתפלל כל חסיד שתשאר בקרבו אותה קדושה שזכה לה, וששטף מים רבים לא 'ישטוף' אותה כאילו לא היה כלום... (עי' תורת אבות שבת רטז).

וכבר השווה את הדבר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע בדרך משל, לאיש שהיה 'שיכור' וכל מעשהו סביב ה'שתיה', באחד הימים ראה איזה בקבוק אצל ה'סוחר', והבין שמדובר משופרא דשופרא, ניגש אל הסוחר ושאלו מה יקר - מה מחיר בקבוק הלזה, מכמה מעות עלי להפרד בכדי שאזכה בבקבוק כזה, ענה לו הסוחר, אלפיים דולר טבין ותקילין לא פחות ולא יותר, אך זה האיש שכל ימיו התעסק אך ורק בשתיה היה עני ואביון, על כן החל לחסוך מפיתו הדלה, וגם מכר מכלי ביתו, ולקח הלוואות עד שהשיג את כל הסכום. בשמחה רבה קנה את הבקבוק, ללא אומר ודברים פתח הבקבוק וגם ערך 'סיום' עליו, שתה והחיה עצמו, והרגיש את עצמו שלא בעלמא הדין... כעבור

וזכר בראשית 17:10 כי מאז' ביצא זי"ע במה שאמר אברהם אבינו בברית בין הבתרים (בראשית 17:10-13) ויאמר ה' אלוקים במה אדע כי אירשנה, ויאמר אליו קחה לי עגלה משולשת וגו', שאברהם אבינו שאל את השי"ת אחר שזכה לשמוע ולראות את דבר ה' במחזה, כיצד אוכל לירש את המראה הגדול שיהא בר קיימא בקרבי ולא תפוג השפעתו ממני כחלוף זמן. ועל זה השיב לו הקב"ה 'קחה לי עגלה משולשת' שהכוונה היא על הקרבנות (כדאיתא ברש"י שם), והיינו שעל ידי שיתחזק האדם בעבודתו, ויקריב מעצמו קרבן לה', עי"ז יוכל להתחזק בעצמו את ההתעלות הגדולה שהיה לו.

והי בהם - קיום המצוות מתוך חיות והתלהבות והתחדשות בפרשתן (יח ה), 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', רמזו בה ה'של"ה' הק' (שער האותיות ז' - זריות) שעל האדם לקיים את התורה והמצוה בחיות ובוריות" ולא בעצלתיים, כי יש באדם רוח עצלות

והדברים אמורים ביותר בעמדנו 'ממחרת הפסח', כאשר זכינו לסדר אותו ולחוג את חג המצות בס"ד, עלינו לשמור בקרבנו את ההתעלות שהיה מנת חלקנו בחג. וכאשר פירש הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מהרי"ה, ליקוטים) בנוסח התפילה (ואמונה כל זאת בתפילת ערבית) 'מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה זה א-לי ענו ואמרו ה' ימלוך לעולם ועד', שלכאורה צ"ב מדוע בחרו להביא מכל פסוקי 'שירת הים' דייקא פסוק זה, ומה עוד שפסוק זה נאמר בסוף ה'שירה', והוא פסוק הקצר ביותר... אלא ביאורו, כי בשעה שזכו להתגלות הנוראה, שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, עד שכביכול היו מראים באצבע ואומרים 'זה א-לי' (רש"י), מיד אמרו ה' ימלוך לעולם ועד, כדי שההארה הקדושה והעצומה הזאת לא תהא רק לשעתה אלא תימשך בקרבם לעולם ועד, ולזאת יזכו ע"י שקיבלו עליהם את עול מלכותו".

וכבר פירשו בלשון הכתוב (תהילים קיח כז) 'אסרו חג בעבותים', היינו לקשור את היו"ט בעבותות על ידי קבלות טובות" שמהם לא יזוז בכל זמן ועידן.

כמה שעות החל להרגיש צורך לקיים 'חיל בלע ויקיאנו' כמנהג השיכורים, אך גם מתוך שכרותו העמוקה תפס את עצמו ואמר - כמה טרחות ויגיעות היו לי עד שהשגתי המשקה המשובח הזה, וכי עתה אקיא את הכל... ולכן התאפק בכל כוחותיו מלהקיא. לדידן ייאמר, עברו עלינו כה זמנים גבוהים, רבות טרחנו סביבם, עד שאמרנו 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה', וכי כעת ח"ו נקיא את הכל מבלי להשאיר מאומה בקרבנו...

ח. הנה איתא בגמ' (חגיגה כ"ו:) שהיו מגביהים את שולחן הפנים ברגל ומראים לעולי רגלים שנעשה נס בלחם הפנים, והריהו חם בשעת סילוקו מן השולחן כביום שהניחוהו על השולחן, שנאמר (שמואל א' כ"א ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו', ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום. ולכאורה יש לתמוה מדוע בחרו להראות נס זה דייקא, והלוא בבית המקדש היו בכל עת ובכל עונה ניסים ונפלאות 'ועשרה ניסים נעשו לאבותינו במקדש', ומה המיוחד בנס זה שנשאר הלחם חם. וביאר בה הרה"ק האמרי אמת' זי"ע שרמזו רמזו בזה לעולי רגלים, הנה כעת הזאת בהיותם 'בבית הגדול והקדוש - בית המקדש' בוערים הינכם באש קודש, אחר שזכיתם לראות את פני האדון ה' ולקיים מצות יראה כל זכורך, עליכם לשמור בקרבכם אש זאת - שיהא 'הלחם חם' אף לאחר סידורו - כשתשובו לביתכם, כמו בשעה הראשונה, ואמרו להם 'ראו חיבתכם לפני המקום' שעבודה זו היא החביבה לפני המקום ב"ה.

ט. וכה אמר הרה"ק האמרי אמת' זי"ע כי שניים המה בקרא 'אסרו חג בעבותים', וננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו' (תהילים ב ג), יש מי שאומר אחר 'שביעי של פסח' - אחר החג, הבה נתק עצמנו מכל עניני החג ל"ע, והמשכיל יאמר, אדרבה, הבה נקשור עצמו בעבותות וחבלים לחג העבר. הוסיף ע"ז בנו הרה"ק הפני מנחם' זי"ע, כי שגור בפי העולם לומר 'אסרו חג בעבותים' - שצריך לקשור את היום טוב' אלינו, ובאמת אין זה נכון, כי היו"ט איננו בורח כלל וכלל, אלא לנו ייאמר, שלא נברח ממנו אלא נחבר ונקשור עצמנו אליו.

י. ובזה ביארו מה שאמרו חז"ל (תענית כ:) שאלו תלמידינו את רבי אדא בר אבהה במה הארכת ימים, ובתוך דבריו אמר להם 'מעולם לא ישנתי בבית המדרש', שכוונתו הייתה שלא היה בבית המדרש כישן, אלא תמיד קיים בעצמו 'וחי בהם' בהתחדשות גדולה ובחיות.

יא. הבט נא וראה דברות קדשו של הרה"ק האבני נזר' זי"ע (אביר הרועים אות קי"ג) בלשונו הטהור, כל הדחקות והצרות שיש לישראל בכל העולם רח"ל, הוא הכל בשביל שלומדים הגמרא כאדם שרוצה לישן שלופעדיג, ואם היה העולם מצייתים לו, ולמדו הגמרא עם חיות, היה הוא ערב בדבר שלא יחסר לשום ישראל פרנסה.

באר הפרשה - פרשת אהרי

ועצבות המכבידים את כל אבריו². קרוב לענין שפירש רש"י במסכת ברכות (נא.) על הדברים הנאמרים בכוס של ברכה, ואחד מהן 'חי', פירש רש"י (ד"ה חי), פרישק"א בלע"ז. כלומר, שהוא בריא ולא הופג מעמו, והכל ענין אחד. כי כך מוטל עלינו לקיים את התורה והמצוה - באופן של 'וחי בהם'³, מתוך חיות והתחדשות בתורה ועבודה⁴.

יב. ועיקר כל ה'תורה והמצווה' לקיים 'וחי בהם' בחיות והתלהבות, ידוע העובדא שפעם הילך מרן הבעש"ט הק' זי"ע בסמוך לנהר, והימים היו ימות החורף באותן עיירות שהקור מתגבר למאד, ומי הנהר קפאו עד שהיה אפשר להלך שם ביבשה בתוך הים. והנה ראו התלמידים היאך שהבעש"ט מתבונן בנעשה שם, אחמ"כ נענה אליהם, הראיתם כוחה של קרירות, כי ראיתי אחד מן הערלים חורט על הנהר הקפוא צורת שתי וערב (והוא כע"ז ממש, שו"ע יו"ד קמא), והרי אין לך דבר טהור כמי הנהר - מים חיים המטהרים כל צרוע וכל זב, ואף הם עצמם אינם מקבלים טומאה (פסחים טז.), ויהי אך 'קפאו' המים, אפשר לחרוט בהם צורת טומאה חמורה. לדידן ייאמר, עד כמה יש לנו להזהר ולהשמר מ'קרירות', ועלינו להלהיב ליבנו ונפשנו ב'שלהבת אש קודש' לה' ולתורתו, ובזה נזכה לטהר ליבנו קמיה אבינו שבשמים.

מעשה בהרה"צ ר' מרדכי לידער זצ"ל המכונה ר' מאטקי, מגדולי האריות בחבורת החסידים בטבריא, שהיה עורך 'נסיעות' לרבו הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע. פעם אחת נשאל ר' מאטקי מפי רבה של ירושלים הגה"צ רבי שמואל סלנט זצ"ל לשם מה הנו זקוק לנסוע לרבו, וכי מה חסר לו בעבודתו הקדושה שבעבור זה הוא נודד למרחקים בדרך ארוכה המפרכת גוף ונפש. נענה לו רבי מאטקי, כי הנה איתא במשנה (בסוף סוטה) 'משמת רבי מאיר בטלו מושלי משלים, משמת בן עזאי בטלו השקדנים, משמת בן זומא בטלו הדרשנים וכו', משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה ומתנה טהרה ופרישות', וכל הרואה יתמה מדוע נקטו לגבי טהרה ופרישות לשון מתה ולא אמרו 'בטלה טהרה ופרישות' כדרך שנזכר בכל המשנה, אלא ביאורו, כי אכן לא בטלה טהרה ופרישות כלל, אלא שהיא בגדר 'מתה' בלא חיות, שרבו הנוהגים בגינוני פרישות ומרבים לטהר עצמם, אבל הם עושים זאת 'בעל כרחם' בלא שמחה ותענוג מגודל הזכייה שהם זוכים לעמוד לפני ה' ולשרתו, ומשום כך נוסע הוא לרבו היסוד העבודה לקנות 'סם חיים', ולקבל פרישקייט וחיות בעבודתו.

וכבר שמעתי מת"ח חשוב שליט"א לבאר בלשון ששנו חכמים (אבות ד ל) 'ועל כרחך אתה חי וכו' ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה', שנכלל בזה כי על מה שאתה חי 'בעל כרחך' - בלא שמחה וחיות, על הא גופא אתה עתיד ליתן דין וחשבון...

יג. יש שהוכיחו מדברי הירושלמי (סוכה ג א) שמפרש טעמא מדוע 'לולב היבש פסול' דכתיב (תהלים קטו יז) 'לא המתים יהללו י-ה'. והלא דברים קל וחומר, ומה אם המקיים מצוה כשהוא מלא חיות - אלא שהלולב שבידו יבש הוא, אינו יוצא ידי חובתו משום 'לא המתים יהללו י-ה', ק"ו בן בנו של ק"ו כאשר הלולב ירוק ומלא חיות אלא שהאדם הנוטלו 'יבש' הוא, מבלי חיות, בודאי שיש בו חסרון של 'לא המתים יהללו'...

יד. סיפר 'עסקן' ידוע בעי"ת בית שמש יצ"ו, שבאה אליו אחת מבנות היהודים, בקול נהי ובכי, כי הבעל מסתובב בבית וחי בו כאילו שהכל נעשה מאליו בבית זה... אינו רואה מאומה ממה שהיא עושה... אינו 'גורס' אותה כלל וכלל. קרא העסקן לאברך, והאיר את עיניו, דע כי נשאת ב"ה עם 'בשר ודם', היא צריכה הערכה בכדי חיותה, ראה מעתה לתת לה את הדבר הלזה שהיא כה נזקקת לו, האברך שהוא 'בר דעת' שמע דברים של טעם, סבר וקיבל. לא ארכו הימים, והנה היא שבה להתלונן שלא 'זו מאומה', קרא העסקן שוב לאברך, ושאלו מדוע לא שיניתי דרכיך כאשר דברנו מפורשות. ענה האברך, איני יודע - קבלתי את דבריך וקיימתי אותם, מילאתי ארון עם מתנות מכל הסוגים והמינים, כמו"כ הנחתי בו כמה וכמה מכתבים של דברי הערכה ותודה המתאימים לכל העתים והמצבים, וכה אמרתי לה בפנים מאירות ובלב שלם, ראי נא, איני יודע מתי הוא יום הולדת, מתי יום הנישואין, מתי את עובדת קשה עבורי ועבור בני הבית, ומתי עבודתך קלה, מתי את 'יולדת', על כן, בכל עת שאת מבינה שמגיע לך איזו 'הערכה', קחי מארון זה כמה שאת מבינה וכמה שאת רוצה... בצירוף מכתב המתאים למאורע, למותר לציין, כי אין בזה כל תשובה, לא הערכה ולא חשיבות, לא 'לב' ולא הרגשת טוב, אלא אטימות לב ורוע מידות...

ולדידן, פעמים שיש החושבים, מה ה' שואל מעמי, תפילה, מידות, הנה - התפללתי, כך וכך תורה למדתי, כך וכך מצוות קיימתי מכל הסוגים והמינים, ומצידי הכל בסדר - מילאתי את ה'ארון' בכל מה שצריך - הנחתי בו שעות שעות של תורה, אלפי 'שחרית'ים וכו', עשרות ומאות ספרי תהלים שאמרת, ומעתה - כביכול, יקחו מן

השמים בכל עת שצריכים כמה שצריכים. טעות היא ביד האומר או חושב כן, כי לא זוהי המטרה, אלא הקב"ה ציוונו לעסוק בדברי תורה בכדי שנתחבר ונתקרב אליו - כלשון חז"ל הקב"ה יושב ושונה כנגדו, וכן כל תרי"ג מצוות הנם כלשון הזוהר הק' (ח"ב פב): תרי"ג עטין - תרי"ג עצות איך להתדבק בו, וגילו לנו רבותינו כי מצווה מלשון צוותא - להתחבר אל ה', ואתה בא וממלא ארונות מהם... וכי זוהי התכלית... הרי העיקר הוא הקשר בלב, כוונת וצירוף הלב לכל ענין, ואם אין את החיבור והתקרבות הלב חסר בעיקר המטרה והתכלית.

כענין הזה, מספר הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א שסיפר הגה"ח רבי מענדל פוטערפאס ע"ה, אשר בהיותו בחור צעיר פגש באחד מזקני העובדים התמימים, וראה שהוא מוטרד וקודר. אמר רבי מענדל ילדות היתה בי, ושאלתיו 'מה פשר עצבות זו', נענה הלה בסבלנות, 'שמח בחור בילדותך', לך נאה לשמוח. החיים לפניך, ראוי שתשמח. אבל אני, זקני הלבין, עוד מעט אדרש למסור דין וחשבון, ועל זה אנכי דואג. תמה ר' מענדל, וכי מע"כ דואג, הלוואי שכל עם ישראל יוכלו למסור דין וחשבון כמוך... ענה לו הישיש בהקפדה, וכי מה הנך יודע איזה דין וחשבון אצטרך לתת, אני אומר לך עם מה אבוא השמימה, ובכן הסכת ושמע - בכל יום פותח אני שק חדש. פוקח עיניים ואומר 'מודה אני' - לתוך השק. נטילת ידיים - לשק. ברכות התורה, לשק. ברכות השחר, לשק. פותח בשיעורי תורה, הלכה וחסידות - לשק. עטיפת טלית והנחת תפילין - לשק. תפלת שחרית - לשק. נטילת ידיים והמוציא, פת שחרית וברכת המזון - לשק. לימוד בחברותא ולשק. מוסר שיעור ולשק. מזכה יהודים במצוות, עושה מעשי חסד ברוחניות ובגשמיות, ולשק. תפלת מנחה וערבית - לשק. עוד שיעורי תורה - לשק. חשבון נפש ותשובה וקריאת שמע שעל המטה, ולשק. ואז אני צורר את השק הגדוש ומעלהו עמי, מחר אפתח שק חדש. וכך אני עושה שלוש מאות שישים וחמישה שקים מלאים וגדושים בשנה, במשך שמונים שנות חיים. ואתה תספר לי עם מה יש לי לבוא למרום... איזו חוצפה... הבחור נדהם. לא התכוון לכזה גילוי לב. אבל עכשיו שאל ותמה, אדרבה, א"כ, ממה מע"כ דואג, אם ברשותך אוצר כה גדול, נתן בו הלה עיניים יוקדות, ואמר, משום כך אני כה מוטרד, למה לתוך השק - למה לא לתוכי...

צא ולמד, אכן, כמה נפלאים מעשינו, כמה מרעיש... מאה ברכות ליום, ונניח שהיו בכוונה ראויה, אבל האם נכנסו לתוכנו, חלחלו בנו, או שרק עברו לידנו - בסמיכות אלינו, נזקפו לזכותנו ותו לא, וכן הוא בכל המצוות, האם המצוות אכן מקדשות אותנו, האם התורה מגדלתנו ומרוממתנו, והצדקה מרוממת אותנו, או שמא... כעין זה שמעתי על משפיע נודע שלעת זקנותו לגודל חולשתו כבר לא היה יכול לאכול כדרכו מימים ימימה, ולא היה גופו ניזון אלא מגעלעכל (חלמון) של ביצה שאכל דבר יום ביומו. באחד הימים שאלו אחד התלמידים לשלומו, נענה הזקן ואמר, ברוך הוי"ה, ברוך הוא וברוך שמו, הלוואי שמצבי ברוחניות יהיה טוב כמו שהוא בגשמיות... תמה התלמיד באזניו, וכי מה כל כך טוב לרבי בגשמיות כשאינו ניזון אלא אך ורק מחלמון ביצה, נענה הזקן ואמר, אכן רק געלעכל, אבל הוא נכנס לתוך רמ"ח אברי ושס"ה גידי ונעשה חלק מהם, וכי אוכל לומר כך על תפלתי או על תורתך - וכי יכול אני לומר שהם נעשים חלק ממני...

עפי"ז ביארו מה שאמרו חז"ל (חגיגה כז.) 'פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון', והקושיא נודעת אם הם מלאים מצוות מדוע נקראים בשם 'פושעי ישראל'. אלא ביאורו שחז"ל דקדקו בלשונם לומר מלאים מצוות, ר"ל, שאינם 'מכניסים' את המצוות אל תוכם, כי אינם מבינים את תכלית המצוות שהוא הקשר הפנימי עם אבינו שבשמים, אלא הם 'מתמלאים' מן המצוות, עד ש'השק' מלא... ומעתה יומתק לנו בכפתור ופרח מה שאמרו מלאים מצוות כרימון דייקא, שהרי רימון הינו עץ יבש... ואכן כך נראים מצותיהם, על כן כי לו יאה ולו נאה לדמותו לרימון...

זה לעומת זה, בא וראה עד כמה חביבה לפני המקום ב"ה עבודת ה' הנעשית בתמימות מתוך חיות וכוונת הלב באמת, וכך אמר כ"ק אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זי"ע בשם אביו הרה"ק הקדושת ציון זי"ע הי"ד, איתא במדרש (כע"ז הובא גם בספר 'אמונת ישראל' חלק העבודה אות ח, נדפס בשנת תק"פ) מעשה בנער שנתייתם בעודו קטן מאביו ומאמו, ולא זכה להתגדל בין בני ישראל, וממילא לא ידע כלל תורה ומצוות מה הם, רק זכר שהוא יהודי, וגם תיבה אחת זכר מבית אביו והיא 'טמא' - בזכרו שאביו אמר לו שזוהי תיבה בלשון הקודש. כשגדל הילד החל לבעור בו אש השתוקקות לעשות משהו למען השי"ת, לעבדו באיזה עבודה, ומכיון שזכר רק תיבת 'טמא', החל מדלג ומקפץ בכל יום מעל באר המים כשהוא זועק 'טמא, טמא' על כל קפיצה וקפיצה, עד שנתייף. כך עשה זמן רב, עד שבאחד הימים פגש בו אחד מהתנאים, ותמה על מנהגו ושאלו לפשר הדבר, נענה הנער ואמר, כך אני עושה בכל יום, בוערת בי תשוקה לה' ורק תיבה זאת אני מכיר, כי זאת הנני זוכר מאבי. אמר לו התנא, אכן דבר גדול אתה עושה,

באר הפרשה - פרשת אהרי

אבל תיבת טמא אינו מילה של שבח אלא של גנאי, הבה אלמדך במקום זה תיבה של שבח, ולימד אותו תיבת 'טהור' כדי שעם תיבה זו יערוך את עבודותיו לפני המקום, זמן רב לקח עד שראשו הסגור של הנער קלט את תיבת טהור, ובירכו התנא לשלום.

לא עבר זמן, והילד החל להשתוקק אל ה', אבל דא עקא ששכח את התיבה שהתנא לימדו, לאיך את המילה טמא לא אבה לומר כי הבין מהתנא שאינו מן הראוי לאמרה, על כן לא ידע מה לעשות, והיה מלא בצער ממצבו, וגם בשמים ממעל נחסר כביכול אותה נחת רוח עצומה שהעלה הנער ב'עבודתו'.

באותה שעה הודיעו לתנא שעליו למהר מאד להודיע לנער שמותר לו לעבוד את בוראו עם תיבת 'טמא' כמו עד היום, ואם לא ילך לגלות לו זאת הרי הוא מסוכן למות, וכן עשה התנא – חזר אל הנער ואמר לו כזאת, והנער חזר לדלג על המים עם תיבת טמא, ושוב היה עולה נחת רוח – ריח ניחוח לפני אבינו שבשמים.

והיה מסיים הרה"ק מבאבוב, אם אותו תינוק פעל כל כך הרבה בתיבת טמא... טמא... כ"כ הרבה נח"ר העלה כלפי שמיא בתיבה זו, ק"ו בן בנו של ק"ו כמה נח"ר אנו מעלים לפני הבורא אם נאמר תיבות הראויות מתוך תבערת הלב ותשוקה כאותו תינוק. כאשר האדם זועק טהור... טהור... הנני רוצה להיות נקי וטהור כמה נחת רוח הוא מעורר בשמים ממעל (ובפרט בימינו אנו, שנת תשפ"ד...).

ומלבד זאת יש בזה חיזוק לדידן, למי שיאמר – אינני יודע כוונות נכונות בתפילה וכיו"ב, אם נבקש בתמימות ובפשיטות כאותו תינוק וטהר לבנו נפעל הרבה הרבה מן השמים, ואפילו מי ש'טמא' בקרבו, אם יזעק וטהר לבנו גם יפעל נורא נוראות...

וכבר מצינו כדברים הללו בספר 'חסידיים' (אות ד-ו), בזה"ל, כל דבר מצוה שאדם יכול לעשות יעשה, וכל דבר שאין ידו משגת (עכ"פ) יחשוב לעשות. כמעשה באדם אחד שהיה רועה בהמות ולא היה יודע להתפלל, וכל יום היה אומר, רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאילו היה לך בהמות ונותנם לי לשומרם - לכל אני שומר ולך הייתי שומר בחנם כי אני אוהב אותך, וישראלי היה. פעם אחת היה הולך תלמיד חכם אחד לדרכו ומצא את הרועה שכך היה מתפלל, אמר לו שוטה אל תתפלל כך, אמר לו הרועה אליו היאך אתפלל, מיד לימד אותו הת"ח סדר ברכות וקריאת שמע ותפילה על מנת שלא יאמר עוד מה שהיה רגיל לומר. לאחר שהלך אותו ת"ח שכח כל מה שלימד לו ולא התפלל, וגם מה שהיה רגיל לומר היה ירא מפני שאותו צדיק מנע ממנו. ראה אותו ת"ח בחלום הלילה שהיו אומרים לו, אם לא תאמר לו שיאמר מה שהיה רגיל לומר קודם שבאת אליו ואם לא תלך – תדע הרעה אשר תמצא אותך כי גזלת לי אחד מן העולם הבא. מיד הלך ואמר לו מה אתה מתפלל, אמר לו לא כלום כי שכחתי מה שלמדתי, וגם צייתי שלא לאמר אם היו לו בהמות, אמר החכם כך וכך בא אלי בחלום אמור מה שהיית רגיל לומר, הרי בכאן לא תורה ולא מעשים טובים אלא שחשב לעשות טובה והעלה לו לדבר גדול, כי רחמנא ליבא בעי, לפיכך יחשוב אדם מחשבות טובות להקב"ה.

עוד איתא בספר 'חסידיים' (אות יח) וז"ל, כי בוראנו אשר הוא בוחן ליבות אינו שואל כי אם לב האדם אשר יהיה תמים עמו, ואחרי שאינו יודע לדבר כענין מעלה עליו הכתוב כאילו כיוון יפה, וכן אותם הקוראים פסוקי דזמרה בקול רם ונעים זמר ואינם יודעים הפסוקים ואומרים בטעות תפילותם וזמירותם מתקבל כריח ניחוח וגם הקב"ה שמח עליו שמחה גדולה, ואומר כמה הוא מזמר לפני לפי דעתו. עכ"ל. ומביא מעשה בכהן אחד שהיה אומר בברכת כהנים יברכך ה' וישמך, והעבירו החכם מלפני התיבה שלא ישא עוד כפיים כיון שמברך דברי ניאוך ח"ו, 'והראוהו מן השמים לאותו חכם כי אם לא יחזירנו יענש בדבר'.

הגה"ק ה'בן איש חי' (עוד יוסף חי, פר' מטות) מביא מעשה באיש תם וישר שלא ידע ולא הבין מאומה בלה"ק, ובהיותו בבית הכנסת שמע כיצד החזן מאריך ומסלסל בתיבות 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן' (בפרק 'איזהו מקומן'), וברוב תמימותו היה בטוח כי חמשת התיבות הללו יש בהם ברכות גדולות ונפלאות ומשום כך מנעים בהם החזן בקול ערב, ברצונו לברך את הקהל בברכה שאין למעלה ממנה... ושינן תיבות אלו שיהיו רגילים היטב על לשונו, ומני אז בכל ליל שב"ק היה מברך ב'ברכת הבנים' את בניו אהוביו בכוונה גדולה כשהוא מוציא בסילודין 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן'... פעם אחת התארח אצלו חכם וגדול בתורה, ובשמעו תיבות אלו נודעזע כל כולו, ואמר לבעל הבית, מדוע הינך מקלל את בניך שישרפו בבית הדשן, והבאת עליהם קללה ולא ברכה, ויהי בחלומי גילו לחכם מן השמים כי לא עשה כהוגן בכך שביטלו ממנהגו, שמאחר שהוא אמר לפי תומו אזי הקב"ה לוקח אותיות אלו ועושה מהם צירופים אחרים של ברכות, ואחר כוונת הלב הן הן הדברים [וקדמו במעשה זה בקצרה ה'אור החיים' הק'] (בספרו ראשון לציון משלי ג), וכלשון קדשו כי כל אשר יכוין לבו לרצונו ית' – ה' יסיר המעקשים למישור].

מצוות ומעשים טובים, ואין אתה רשאי ליבטל הימנה אפילו שעה אחת, כי הביטול עלול להביא את האדם ליד אבדון ח"ו.

והיינו דשינוי (יומא פה:) 'מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל, ולכאורה צריך ביאור מדוע דימו את טהרת ישראל למקוה ולא למעיין - והרי טהרת המעיין היא טהרה גדולה יותר מטהרת המקוה (עי' ספרי פרשת שמיני פרשה ט ג). וביאר הרה"ק מסאטמאר, שהמעיין נברא מששת ימי בראשית ולא נעשה בעבודת כפים של בני אדם, משא"כ בור המקוה נחפר ונעשה ביגיעתם של בני אדם, והכי נמי בטהרת הנפש חייב האדם להתייגע כדי לקנות עניני קדושה וגינוני טהרה בנפשו, ורק אז יזכה לסיפא של המשנה האמורה - 'אף הקב"ה מטהר את ישראל', כי רק

לעשות רצונך ולעבדך - יקום ויעשה ולא ישב בחיבוק ידיים בפרשתן (טו ט-י), 'והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו חטאת', ופירש רש"י, 'כשמניח הגורל עליו קורא לו שם ואומר לה' חטאת', אמנם גבי השעיר לעזאזל נאמר (פסוק י) 'והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל' ושם לא נאמר לשון עשייה, ואכן אין צריך להניח עליו את הגורל ואין צריך לקרוא לו שם ולומר שיהא שעיר זה לעזאזל (ת"כ ב ה). ולכאורה צ"ב, מה נשתנה זה מזה, ואמר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע דמהכא חזונו, שאם רוצה אדם להקריב קרבן לה' - להתרצות לפניו, עליו לעשות מעשה, לקום ממקומו, להתנער מעפרו וזכה יזכה להתקרב לקדושה טו. משא"כ בסטרא אחרא סני בשב ואל תעשה כדי להניע לעזאזל חס ושלוש. וזה לימוד גדול לכל איש מישראל, שרבות יש להתייגע ולעמול בכל כוחו בעשיית וקיום

טו. אמרו בעלי הרמז בהלכה הפסוקה (מג"א או"ח קלא ד בשם השל"ה) שיש לומר בסוף תפילת 'תחנון' ואנחנו לא נדע - בישיבה, מה נעשה - בעמידה, והיינו שאין לו לאדם לומר בעודו יושב בעצלתיים מה נעשה, אלא תחילה יעמוד ממקומו כמי שמוכן לזוז מקומו - לעשות איזה פעולה טובה, ובעמידה ישאל 'מה נעשה'...

משל נפלא אמרו על מי שהיה במסיבת מרעים ו'שתה' יתר על המידה, ונסע ברכבו לביתו, בהיותו בפרשת דרכים שעל אם הדרך עצר אותו שוטר ובדק אותו במכשיר שבידו לדעת האם הוא 'שתוי' והתברר כי אכן כן הדבר, והרי אסור לו לנהוג במצב זה, ונתן לו השוטר קנס כספי כפי חוק המדינה. אחר כמה רגעים שוב עצר אותו השוטר וחזר ונתן לו דו"ח שני, עברו עוד דקות מועטות וחוזר חלילה... נתכעס ה'נהג' וצעק על השוטר, וכי אין לך מה לעשות אלא לרדוף אחרי עד בואי לביתי שאתה מעכב אותי פעם אחרי פעם ומחייב אותי מעות הרבה בכל פעם, מה עשיתי לך כי דלקת דווקא אחריי, מוטב לך לטפל בפושעים 'הגונים' מאשר להיטפל אלי... השיב לו השוטר - סלק עצמך מה'ככר' שבכאן (כנהוג במקומות הרבה לעשות 'ככר' בכל פרשת דרכים), מדוע הנך מסבב אותו שוב ושוב (ולכן, בכל פעם שהנך עובר לידי הנני מחייב אותך שוב), כי מחמת שכרותו לא הרגיש שהוא 'דורך' על אותו מקום ומסבב אותו סחור סחור... במקום שימשיך הלאה בדרכו.

והרבה יש ללמוד מכאן מוסר השכל, כי פעמים נדמה לאדם שהיצר הרע בעצמו רודף אחריו להכשיל אותו, ובמר ליבו זועק מדוע מנסים אותי מן השמים בנסיונות רבים כל כך... אך האמת היא, כי אין לו אלא 'לזוז' מאותו 'מקום'... ושוב לא יבוא לידי נסיון ולא לידי בזיון...

גם נלמד מכאן, שפעמים ואדם מאשים את כל העולם, ואינו מרגיש שהוא 'האשם' בדבר... ואם יבדוק בעצמו יראה היטב כי אין הדבר תלוי אלא בי...

אולם אם אכן יתחזק אזי מכאן ואילך יערב לו, וכאותו מעשה באחד מחסידי הרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זי"ע שפעם הבחין ש'קצב העיר' נמצא אצל הרבי בחדרו, והרה"ק מדבר על ליבו לעוררו לעבודת ה', והיטה אזנו להקשיב לשיחתם, ושמע היאך הרה"ק אמר לו, דהנה איתא במשנה סוף מס' פאה 'וכל מי שאינו לא חיגר ולא סומא ולא פסח ועושה עצמו כאחד מהם אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם', וביאר שהכוונה למי שמתאוה לילך למקום האסור 'ואינו חיגר', אך עושה עצמו כחיגר שאין ביכולתו ללכת שמה, וכן מי שמתאוה להסתכל במקום שאסור רח"ל ומתגבר על יצרו ועושה עצמו כסומא, מובטח הוא שהקב"ה ישמור עליו שלא יבוא לידי נסיונות כאלו, וסופו שיהיה כחיגר - שלא ירצה להלך לדבר איסור, וכן יהיה כ'סומא' מלהתאוות למראות אסורות. על דרך זה יש לומר שמי שעושה עצמו כאילם - שעוצר בעצמו מלדבר דברים אסורים לא ימות מן העולם עד שיעזרהו הקב"ה להיות כאילם.

של אדם באה לו מה'על ברחק' (דאנות הבאים על האדם בעל כורחו, מהם חיותו). ועל כן לאחר שבירך את עשו 'במשמני הארץ יהיה מושבך', הרי אילו היה מברכו רק בברכה זו היה מואם בחייו כשור פטם ההולך למות מאחר שאין לו שום דאנות, על כן הוסיף לברכו 'על חרבך תחיה', ואין הכוונה לחרב המלחמה, אלא, שתמיד יהיה לוחם עם עצמו בדאנות שונות ומשונות, ומשם חיותו.

אמנם, כל זה אינו אלא גבי אומות עולם, אבל בני ישראל יוצאים ידי חובת היגיעה ע"י יגיעתם ב'פה שעה בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חי העוה"ב', ומשם הם באים לידי חיותם, וכדכתיב (דברים ל ב) 'כי הוא חיך ואורך ימך', וכתיב (שם יט) ובחרת בחיים... ולכן אמר להם בברכו אותם (ויקרא כו ד-ו) 'ונתתי גשמיכם בעתם והשיג לכם דיש את בציר... וחרב לא תעבור בארצכם' כי אחרי שהם מקיימים התורה - בחוקותי תלכו, כבר יש להם חיות מ'עמל' התורה ואינם נצרכים לחרב ושרדות כפשוטו.

ומעתה יתבארו דברי הכתוב, ושמרתם את חוקותי וכו' וחי בהם, שעל ידי העמל בשמירת התורה והמצוות זוכה האדם ל'חי בהם'^{טז} ברוחניות" ובגשמיות

לאחר שיפתח האדם פתח כחודו של מחט ביגיעה או יפתחו לו כפתחו של אולם גדול.

בדמייך חיי - כל הקשיים והנסיונות הינם לטובת האדם ולהחיותו בפרשתן (יה ה), 'ושמרתם את חוקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה'', ביאור נפלא אמרו בפסוק זה בהקדמת דברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ תולדות ד"ה ויתן) על מה שבירך יצחק אבינו את עשו 'הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל, ועל חרבך תחיה' (בראשית כו לט-מ), שהנה לגבי בני ישראל כתיב (להלן כו ו) 'ונתתי שלום בארץ וחרב לא תעבור בארצכם', וההבדל ביניהם, כי 'הבטלה מביאה לידי שעמום (כתובות נט:), ומי שיש לו כל משאלותיו בלי שום מניעה יום יום מואם בחייו, וכבר היה מעשה בזמנינו, מי שאיבד עצמו לדעת, והניח אחריו מכתב כי מרוב עשרו וכל תאוותיו הוא מואם בעולם, והרג את עצמו. (ועל כן נתן הקב"ה בטבע העולם) שיהיה אדם דואג ומצטער, וחוזר ומרוויח, יורד ועולה, קונה ומוכר, עתים רעה עתים טובה, ואין לו שלום ומנוחה בדעתו, ולעולם עייף וייגע, וזה הוא כל חיותו'. וכמו שפירשו בדרך צחות מה שאמרו חז"ל (אבות ד כב) 'על כרחך אתה חי' - שחיותו

טז. שמע נא ליסוד גדול וחזק, בדרך משל ומעשה לאיש שעבר ל"ע תאונת דרכים (עקסידענט) קשה ומרה, ונעשה בקרבו 'ריסוק אברים' ה"י, נכנס לביה"ח כשהוא מחוסר הכרה, כעבור כמה שבועות נהפכה העיר מרוב שמחה למשמע בשורה טובה, הנה התעורר האיש וחזר להכרתו, וכידוע כדי שיחזור האיש לבריאותו השלימה ולבריות גופא עליו לערוך פיזיותרפיה, ואכן נקבע לו זמן, ביום הראשון לבוא המטפל (פיזיותרפיסט) ראה שצריך להרגיל את גופו שיוכל להזיז אבריו - ידיו ורגליו, על כן נתן לו כוס פלסטיק קלה (ח"פ דק כנייר) ופקד עליו להגביה הכוס, בחוסר כח הגביה האיש את הכוס במשהו מן המשהו, ולא הצליח יותר, וכך בכל שבוע ושבוע... עד שראה המטפל, כי אין כל תכלית בדבר... על כן בשבוע הבא הגיע בעוז ותעצומות, ופקד על האיש, היום עליך להגביה את הכוס לגובה חצי מטר, ובאם לאו לא תקבל את ארוחת הצהרים למיטתך... ניסה האיש ו... לא הצליח יותר מ2 ס"מ, עד שנמאס לו והתייאש מעצמו, אך המטפל בשלו, אם לא תגביה חצי מטר לא תקבל את המנה הראויה לך (ביודעו שממילא אין לחולה כח לקחת את האוכל בכוחות עצמו)...

בכה האיש לפניו ואמר, מה תרצה ממני, מדוע הינך יורד לחיי, הנה ראה נא כי מחוץ לבנין יש מנוף (קרע"ו) גבוה רם ונישא המגביה במחי יד בניינים שלימים, יש לי קשרים ואסדר לך במהרה שהוא יגביה עבורך את הכוס המסכנה הלזו... אמר לו המטפל, אוי וויי, לא הבנת אפילו את תחילת הדבר, בכדי להגביה כוס קלה כזו אין כל צורך למנוף, אין כוונתי אלא לטובתך ולהנאתך, שכוחותיך יחזרו אליך, שתרגיל את שרירי הגוף לשוב לתפקידם כמקדמת דנא... אף לדידן, אתה בן אדם 'בא בטענה', מה רוצים ממני, ומה רוצים מחיי... אין לי כח לתורה ולתפילה, ולא ל'נסיונות' העוברים עלי, איני מרגיש בזה כל טעם, אין לי כח לכל זה... רבש"ע יש לך מספיק צדיקים וקדושים שהם עושים עבורך את ה'עבודה', קח נא אותה מהם ואותי תניח לנפשי, אומרים לו, וכי נצרך אנכי ל'עבודה'... הרי אני דורש ומבקש את טובתך, וכל הקשיים, כל הנסיונות אינם אלא לטובת עצמך...

יז. הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע היה מרבה לספר שפעם נכנסו קבוצת בחורים ממצויני הישיבה אל הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע לאחר חג הפסח, ואמר להם, קינדערלעך, הרי אמרתם את ההגדה, והתחיל לחזור לפניכם מלה

- כי בזה אינו נצרך לדאגות ולטרדות שונות, ונפטר מעבירין ממנו עול מלכויות וכל שאר מיני 'עול' מכל ה'בעל כרחק' למיניהם שעל ידם האדם 'חי'. ועגמת נפש, וזוכה ל'וחי בהם' עם כל המשמעות ומיד שמקבל עליו עול תורה ושמירת החוקים והפירושים".

במלה את הפסוק (יחזקאל טז ז) 'ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים שדים נכונו ושערך צמח ואת ערום ועריה', ולא הוסיף שום פירוש, אבל כוונתו הייתה ברורה וזועקת, 'ותרבי ותגדלי', הנכם גדלים וגדלים, ואחרי הכל מוצאים עצמם במציאות של 'ואת ערום ועריה'. כך שהה בשתיקה משך זמן ארוך ומדי פעם נאנח מאד, חרדת קודש שררה במקום - הבחורים עמדו שם וארכבותם דא לדא נקשן. ולאחר שעה ארוכה פתח שוב ואמר את המשך הפסוק, 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי', והיתה כוונתו שע"י שנאבק ביצרו ו'מתבוססת בדמיך', אע"ג שעדיין לא הגיע לרום המעלה - עצם המלחמה מביאו לחיות דקדושה 'בדמיך חיי', עם הקזת דם כזו אפשר לחיות ועם הקזת דם כזאת צריך לחיות.

כה אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע (הובא בהגש"פ אשי ישראל עמ' כא) 'א חסיד איז א מצה טייגל, כל זמן מען וועלגערט עס איז עס יום טוב'דיג, און אז מען הערט עס אויף צו וועלגערן ווערט עס חמצ'דיג' [חסיד הוא כמו הבצק המיועד לאכילת מצה, כל זמן שמרדדים אותו הרי זה ראוי ליו"ט, אמנם כאשר פוסקים מלרדדו נהיה חמץ]... ולדין יאמר, כי דייקא ה'רידוד' ועבודה שמתייגע כפי יכלתו הם הם מכשירים את האדם, ומעלים אותו מעלה מעלה.

יח. סיפר הגה"צ רבי משה אהרן שטערן משגיח דקאמעניץ, בעיר בריסק היה ראש הקהל איש נכבד באותה תקופה ששימש המהרי"ל דסקין כמרא דאתרא שם. לראה"ק היתה בת כלילת המעלות, ודברו בה נכבדות, כמה וכמה בחורים אדירי תורה, משכמם ולמעלה, וראה"ק שהיה 'בעל יכולת' הבטיח נדן הרבה... והנה אחד מההצעות היה בחור שכשרונותיו לא היו מבורכים מאד מאד כשאר העילויים, אבל לאידך גיסא, התמדתו ויגיעתו בתורה היתה כחד בדרא, מצד שני הציעו לו בחור אחר בעל כשרון שאין בדומה לו - עילוי שבעילויים, אבל בהתמדתו היה כשאר המתמידים ולא יותר, ולא ידע ראה"ק מה עדיף, שמא לקחת את בעל הכשרונות, כי למעשה הוא ת"ח יותר גדול מהשני, או להעדיף את השני שאין בדומה לו ביגיעת והתמדת התורה. שטח ראה"ק את ספקותיו לפני המרא דאתרא המהרי"ל, ענה לו המהרי"ל, בוודאי יש להעדיף את המתמיד העצום אע"פ שאין כשרונותיו כל כך חזקים כמו של העילוי, ואל תשיבני ממאמר חז"ל (פסחים מט.) לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישיא בתו לת"ח, והרי העילוי ת"ח יותר גדול, כי כבר איתא במשנה (אבות ד ט) 'כל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר', ופשטות הכוונה על עוני ממון, שכל הלומד אף כשהוא עני, ויש לו מחסור בפרנסה, סופו לבוא לידי הרחבה גדולה וילמד מתוך עשירות. אמנם אני מפרש עוד, שמדבר מעוני הכשרונות, כל הלומד מעוני - כשכישורו עני ואינו מבורך כל כך, סופו לקיימה מעושר - שיתברכו כשרונותיו, יתחזק זכרונו ותתעצם הבנתו - כל השערים יפתחו בפניו. ובה ימצא מרוויח בכפליים הן כח התמדה ויגיעת תורה עצומה, הן הכשרונות שיפתחו בפניו, משא"כ הראשון שישאר תמיד עם כשרונות אבל כח התמדה לא תצמח לו מאליו.

ואכן, כך עשה ראה"ק, ואותו חתן מתמיד ויגע בתורה נפתחו לפניו כל שערי תורה וגדל עד מאד, הרי הוא הגאון האדיר רבי יוסף זונדל זצ"ל רב דאיישישוק, שכתב חיבורים נפלאים על כל ד' חלקי שו"ע (גנוי חיים על א"ח. אולם המשפט על חו"מ, חדרי דעה על יו"ד, וחוקי העזרה על אבהע"ז), והיה אהוב ונערץ על כל גדולי דורו, ואף הגה"ק הח"ח שהיה דר בראדין הקרובה לאיישישוק, היה בא אליו לדבר עמו בלימוד ולהתייעץ עמו בהרבה נושאים, ואף ביקש ממנו 'הסכמה' על ספרו ליקוטי הלכות.

ולדין ייאמר, כי לאו דווקא 'עוני' של כשרונות כראש חלש, אלא אף על תקופה של 'עוני' - תקופה של קושי (שהרי הכל מתחלק לעולם שנה נפש, יש עוני בממון, ויש עוני בזמן) אם מקיים את התורה מעוני כזה - מקיים את התורה היינו גם בקיום התורה והמצוה, כשיש לו קשיים לעמוד בנסיון, קשיים ונסיון בשמירת עצמו ובכל דבר, אם יעמוד איתן אזי 'סופו לקיימה מעושר' - מן השמים יעשירו אותו שיזכה לקיים התורה והמצוה מתוך כל ההשפעות טובות, בלב שמח וכל הטוב.

אגב אורחא, מעשה זה סיפר הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל בעל 'פחד יצחק', כשהספיד את הגאון רבי אהרן קאטלער זצ"ל אחרי הסתלקותו (בהיכל בית המדרש של מתיבתא רבינו חיים ברלין בניו יורק במוצאי תענית עשרה בטבת תשכ"ג), והוסיף

את חוקתי וכו' ועי"ז וחי בהם אני ה', שעל ידי שמירת החוקים אזי כביכול יתווסף כח וחיות לה' עד שיתקיים וחי בהם אני ה', שאני ה' חי' כביכול בהם - על ידי שמירת החוקים והמשפטים.²

עוד כתיב בפרשתן (טו יז), 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו', ודרשו חז"ל

באופן אחר מצינו לבאר את הכתוב 'וחי בהם אני ה'', כאותו מאמר נורא שכתב הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע, דהנה איתא בזה"ק (ח"ג ז): 'ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים', ועל דרך מה שנאמר (תהילים סח לה) 'תנו עוז לאלוקים'³, והיינו שכאשר ישראל מקיימים את מצוות ה' הרי כביכול הם נותנים כח ועיזו וחיות להשי"ת, וזה נרמז בכתוב הזה, ושמרתם

לספר בשבחו של רבי אהרן, שפעם שמע ר"א ממנו עובדא זאת, ומיד קם ממקומו ונכנס לחדר סמוך, כשלא חזר הלכתי אחריו ומצאתיו עומד ועיניו זולגות דמעות, שאלתיו מאי האי, ובקושי השיב לי במלים הבאות אני לא זכיתי לעושר זה (שהרי נתברך בכשרונות עלויים אדירים, ומימיו לא למד מתוך עוני כשרונות).

יט. הנה שמעתי לבאר בפסוק זה 'תנו עוז לאלוקים', כי שם נאמר (לה-לו) 'תנו עוז לאלוקים... א-ל ישראל הוא נותן עוז ותעצומות לעם, והקשה אחד מצדיקי דורנו שליט"א כי נראה כ'סתירה' מיניה וביה - מי נותן עוז ותעצומות למי, בתחילה נאמר שכביכול בני ישראל הם נותנים את העוז לאלוקים, ואילו מיד לאחמ"כ כתיב להיפך, שהקב"ה הוא הנותן עוז ותעצומות לעם. וביאר, כי מצוי הדבר שהאדם רוצה לפטור עצמו בטענת 'אין לי כח'... חלש אני ואין בי כוחות נפש להתמודד כנגד יצרי הרע, על כך אומרים לו תנו עוז לאלוקים - אף לדברך שאינך יכול לעשות את הכל, מכל מקום תן לו כביכול מה שביכלתך עשות, ואח"כ הקב"ה ישיב לך עוז ותעצומות בכפל כפליים, אם תעשה מה שבידך אזי הבא לטהר מסייעים לו ויתנו לך משמים כוחות ללא גבול.

ויתבאר ביותר בדרך משל ששמענו מאיש יקר ומשכיל, לעיר אחת שבנו בה בניין רם ונישא 'וראשו מגיע השמימה' לגובה מאה קומות, והעבירו קול בקרב המחנה, מי האיש אשר יעלה עד לראש המגדל יזכה בשכר עצום - הון רב עד מאד, ואכן, רבים רבים ניסו להתחיל לעלות כי נכסוף נכספה נפשם אל הכסף... אלא שלאחר שעלו כמה קומות תשש כוחם וירדו בבושת פנים, וכבר היו גיבורים שהצליחו לעלות עשר קומות, אך כאשר עשו 'חשבון הנפש' שכל המאמץ הגדול הינו רק כטיפה מן הים ויש להם לעלות עוד תשעים קומות 'נשברו' ושבנו על עקבותיהם, ולא נותר רוח אלא באיש אחד אשר המשיך להתאמץ ולעלות בנשימות קצרות... והנה לא עבר זמן רב וראו אותו עומד איתן על ראש הגג... לאחר שירד בשלום שאלוהו הכל ילמדנו רבינו היאך הצלחת לעלות מעלות רמות כאלו, ועוד במהירות יתירה... גילה להם את הסוד כי בקומה האחת-עשרה היה פתח של מעלית (עליוועטער) מוכן ומזומן לעלותו ב'קפיצת הדרך' עד למעלה. והנמשל ברור ופשוט, הקב"ה מכין לכל אחד 'פתח של מעלית' להעלותו ולרוממו ולנשאו עדי מרום, אלא נדרש מהאדם לעשות ככל שביכלתו, לתת עוז לאלוקים, וכאשר יעשה זאת האדם, אז וחי בהם - שהקב"ה הוא יתן לו עוז ותעצומות להעלותו מעלה מעלה. ומעתה, אל יתייאש בראותו את רוב העבודה המוטלת ואת קושי היצר, כי לא עליך מוטל לעשות כל המלאכה, אלא רק לעשות כפי יכולתך וה' יגמור בעדו.

כ. סיפור נפלא סיפר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל (והיה אומר שהוא אוהב לספר סיפור זה), פעם ראה הגאון רבי יוסף ליס זצ"ל ילד קטן עומד לפני כביש סואן, כביש מסוכן מאד אשר עשרות ומאות רכבים חולפים ביעף, והנה ניגש אל הילד איש מבוגר פושט ידו אליו ואומר לו, הבה, אעבירך את הכביש... והילד מסרב... באומרו, אני יכול לעבור לבד, כן היה עם איש השני והשלישי וגם הרביעי שרצו להעבירו, לכולם נענה בארשת חשיבות, אינני זקוק לעזרה, יכול אני לעבור בכוחות עצמי, חשש ר' יוסף מאד לשלום הילד... מה עשה, בפקחותו ניגש אליו, ושאלו - ילד, אולי תאבה לעזור לי לעבור את הכביש, נענה הילד, אכן בוודאי, אעזור לך... וכך נתנו יד זה לזה ועברו את הכביש.

ולדידן, הנה כשנבין היטב שכל העולם כולו הוא כביש סואן ומסוכן, פחד מוות לעבור בו, והנה כל הקשיים והנסיונות, הן ברוח הן בגשם, באים רק בכדי לעזור לו לצלוח את העולם מבלי להינזק - כאשר יבין וילמד מכל הקשיים הללו שהוא נזקק לחסדי הבורא על כל צעד ושעל, אבל האדם הוא כאותו טיפש, כאותו ילד קטן אשר בקטנות שכלו נדמה לו שהוא יכול 'לבד', אינו נצרך לעזרת מבוגרים לעבור... ולכן הוא אומר ובוכה, אל תתן לי נסיונות, אין לי כח אליהם, ואינני נצרך להם, כי אינו מבין שהנסיונות הם הם ה'תיקון' של הנשמה, הם הם העזרה...

על הנסיון ע"כ לא ניתן להם להיכנס אל תוככי 'קדשי הקדשים'. ומכאן, שעל ידי ההתגברות בעת נסיון זוכה להתעלות למדרגה גבוהה יותר משל מלאך ה'כ', ומהאי טעמא נקרא בית המקדש בלשון חז"ל (פנהרין כ: ועוד) בית הבחירה - שע"ש 'בחירתו' בטוב חשובים הכהנים לעבוד עבודת המקדש.

וזכר אמרו ש'נסיון' היא מלשון הרמה והגבהה, ככתוב (תהלים ס ו) 'נתתה ליראיך נם להתנוסס', כלומר, שע"י העמידה בנסיון מתעלה האדם מעלות רמות^{כב}.

(ירושלמי יומא ה ב) דאתי וכל לרבות מלאכי השרת, שאף להם נאסר להיות שם בשעה שהבהן גדול נכנס אל הקודש עד צאתו. ומבאר הרה"ק ה'ישמח משה' (פר' ראה ד"ה והיה המקום) שהמלאכים אינם יכולים להיכנס לפני ולפנים בקודש הקדשים בעת המוכחרת בשנה זה יום הקדוש, כי רק הבה"ג 'שנזדכך על ידי בחירתו בטוב', היינו שעמד בנסיונותיו והתגבר על יצרו הרע, הוא לברו יכול להיכנס לקודש הקדשים, משא"כ המלאכים שאין בהם לא יצר הרע לא קנאה ולא שנאה (שבת פט). חסרה להם מעלה זו של עמידה והתגברות

מה עושים מן השמים, מדברים אליו בשפה הנעימה לו למשמע אזנו, באים ואומרים לו לאדם ראה נא, כל העולמות צריכים לעזרתך... עם תורתך, עם ירא"ש שבך יש בחינה שאתה מנענע את כל העולמות, אתה מקיים 'תנו עוז לאלוקים', כביכול הכל בידי שמים, כביכול צריכים אותך, וממילא מרגיש האדם אחריות, שהוא מנהל את העולמות ואת השכינה ובה מקבל אחריות יותר ומתנהג כראוי. וזהו שאמרו (מכות פ"ג מט"ז) 'רצה הקב"ה לְזַפּוֹת את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות', שהלא הקב"ה רוצה לזכות את ישראל, אבל האדם אינו רוצה... נדמה לו שאין לו צורך... לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, 'הַרְבָּה' היינו שהגדיל והחשיב את התורה והמצווה, שכל מעשה טוב מוסיף כח בפמליא של מעלה, ובה תסכימו ויהיה לכם כח לעסוק בזה.

אך צריך לדעת כי חילוק גדול יש בין המעשה והמשל לנמשל, הר"י ליס שביקש 'עזרה' מהילד באמת לא היה צריך שום עזרה, ולא עשה אלא 'שפיל' (הצגה) בכדי שיוכל לעזור לילד מבלי שיפריע... אכן ב'נמשל' אין הדברים כן, אלא באמת הנהיג הקב"ה את כל סדר העולמות שהכל תלוי במעשי בני ישראל, והם נותנים כביכול עוז לאלוקים, אלא שהטעם שגילה הקב"ה רז זה לבני ישראל, ולא אמר להם רק שיעשו מצוות כי זה לטובתכם הוא כאמור מפני שאנו נוהגים כ'ילדים' ונדמה לנו שאנו מסתדרים לבד... על כן מבקש הקב"ה ושמרתם את חוקותי וחי בהם אניה' - כאילו אני מבקש לטובתי...

כא. מחמת האי טעמא כתבו הטעם שנקט התנא דמתניתין באבות (ה כב) לומר 'לפום צערא אגרא' בלשון ארמי הגם שכל המסכתא נשנית בלשון הקודש, דהנה מבואר בתוס' (ברכות ג. ד"ה היה) 'אומרים העולם, לכך אומרים קדיש בלשון ארמית, לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום, שלא יבינו המלאכים [כמאמרם (שבת יב:)] שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי] ויהיו מתקנאין בנו', והכי נמי אמר 'לפום צערא אגרא' בלשון שהם אינם יודעים כדי שלא יקנאו בישראל.

הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע היה נותן טעם בדרך צחות, למה נתן אברהם אבינו למלאכים שלש לשונות בחרדל כאשר באו אצלו כחום היום (בי"מ פו:), כי חרדל מאכל חריף הוא, ובשעת האכילה הרי זה כעין דוקר את הלשון, וזה מה שרצה אברהם לרמוז למלאכים, שמעלתם של בני אדם בשר ודם גדולה יותר מהם, כי הם לא הרגישו מעולם את ההרגשה הקשה כאשר חבירו דוקרו בחרצובות פיו ועליו להתאפק מלענות לו, וכיון שאין להם נסיונות דוגמת בשר ודם לכן אין מעלתם כדוגמתם.

כב. מעשה באחד שהגיע לפני אחד מגדולי דורו וסיפר לו בכאב, שהוא מתייגע מאד להתגבר על היצר הרע המתחדש עליו חדשים לבקרים כדי להכשילו, וכבר תש כוחו מרוב נסיונות, רצה אותו צדיק להסביר לו ולהשכילו שמטרת הנסיון אינה כדי לעבור עליו ותו לא, אלא שעל ידי הנסיון יבוא לידי עלייה, לפיכך פתח והמחיש לו את הענין על פי דברים גשמיים, דהנה הבישול במים גורם לכמה דברים שונים, ישנם כמה וכמה פירות (כתפוח אדמה) המתרככים על ידי הבישול במים, ואילו הביצה תתקשה מחמת הבישול, ויש עוד צורת בישול - לגבי מים, שאין המים משתנים ממה שהיו בתחילה, רק על ידי רתיחת המים משתנים המים למעליותא ואפשר להכין מהם משקה חם וערב לשתיה. וכמו כן נמי דומים הנסיונות למים הזידונים שהאדם מתבשל בהם, אך התוצאה תלויה בנפש האדם עצמו, יש כאלו שהסבל והצער גורמים להם לבוא לידי חולשה והתרככות, ונעשים כתפוח אדמה זה

באר הפרשה - פרשת אהרי

והקדירה, ומיהו התבשיל - ה"ה היצר הרע, והיינו שכל מעלת האדם הוא רק מפני היצר סוכן בנו שמפתה לצד הרע והוא עומד כנגדו בגבורה, אלא שצריך 'להמתיקו', והתורה היא הנותנת את הכח לעמוד בפניו.

ושמרתם את משמרת - חיוב עשיית גדרים וסייגים ושכרם הטוב של גודרי גדר

בפרשתן (יה ל), 'ושמרתם את משמרת' וגו', ודרשו חז"ל (יבמות כא.) 'עשו משמרת למשמרת', מכאן נלמד על החובה לעשות 'משמרת' - גדרים וסייגים למצוות התורה. כי רק עי"ז יוכל להישמר מלעבור על מצוות ה', אבל בלא שיציב מחיצות של 'ברזל' לגדר עצמו להתרחק מן העבירה לא ימלט שלא יכשל באיסור. וכבר כתב ב'חובות הלבבות' (שער התשובה פרק ה) בזה"ל, 'כמו שנאמר על קצת החסידים, שהיו פורשים משבעים שערים משערי המותר, מיראתם שער אחד משערי האסור'²¹.

איתא בגמ' (ר"ה לא.) 'שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב', והקשה הבעל התניא (תורה אור צו.) מהו שנקטו לשון 'חרוב', וכי לזה 'חרובן' יקרא, אדרבה העולם הגיע לתכליתו ולתיקונו השלם, אלא שבאותו זמן שלעתיד לבוא אזי יעביר הקב"ה את רוח הטומאה מן הארץ ושוב לא יהיה יצר הרע, וממילא אין שום טעם בעולם, שהרי יש לו להקב"ה ריבי רבבות מלאכים קדושים וטהורים לאין מספר, וכל חפצו הוא בברואי מטה המתגברים על יצרם, ואם אין יצר הרע מה בצע בעולם הזה, ומשום כך אמרו 'וחד חרוב' כי עולם ללא היצר הרע הוא 'עולם חרב'.

ביוצא בדבר אמר המגיד ממעזריטש זי"ע בביאור דברי הגמ' (קידושין ל:) 'אמר להם הקב"ה לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין²², כי הרי כל מהותו של תבלין הוא למתק את התבשיל, וא"כ נמצא שהתורה היא התבלין הבאה למתק את ה'תבשיל

העומד לריסוק, ולאידך גיסא יש את הגיבורים בעם שמתחזקים ועומדים ביד חזקה נגד היצה"ר, והם דומים לביצה שמתקשה על ידי בישולו, אך המעלה הנעלה ביותר היא כאשר האיש מהפך את עצם הנסיון לעבודת השי"ת, ועושה מן הנסיון 'נס', והוא כנוטל את עיקר המים ועושה מהם משקה הראוי לשתייה, ומן המר והעז יצא מתוק, שעצם הקושי נותן בו טעם לשבח ועולה ומתעלה להמשיך בדרך המלך.

כג. כך הובא ב'אמרי יוסף' (פרשת תצא ד"ה אכן להבין) בדרך רמז ודרוש בשם הרה"ק רבי אשר ישעיה מראפשיץ זי"ע, לפרש לשון ברכת 'יוצר' שאומרים בצפרא דשבתא (א-ל אדון) 'טובים מאורות שברא אלקינו, יצָרָם בדעת בבניה ובהשכל, כח וגבורה נתן בהם, להיות מושלים בקרב תבל', דהכי פירושו, טובים מאורות אלו הצדיקים שמאירים את העולם בתורה ובמעשים טובים, והקב"ה יצרם - זה היצה"ר, בדעת בבניה ובהשכל היינו שהכניס בהם יצר הרע שיש בו דעה, והוא מנסה בכל כוחו להכשילם, ולכאורה איך יש בידי בשר ודם להתחזק כנגדו, לזאת ממשיכים ואומרים כח וגבורה נתן 'בהם' בתוך בני ישראל להיות מושלים על אותו מלך זקן וכסיל, והאיך - בקרב תבל זו התורה שנקראת 'תבלין'.

כד. כי הגדרים והסייגים 'סחור סחור', הם השומרים על ה'עיקר' ונקודת היהדות, התורה והמצווה, וכך מסופר בענין השאלה הידועה אודות 'קו התאריך' - באיזה יום יחול השבת ושאר המועדים במדינת יפאן, והנה רבים מהגולים לשם, היו מחמירים לשמור שבת (לבד משבת) גם כשיטת החזו"א אך ורק לגבי עניינים דאורייתא, והעידו כי אחר שלא היה עליהם עול של דינים דרבנן - נכשלו כולם בכל שבוע אף בדינים האסורים דאורייתא.

פעם נשאל הגאון רבי שמעון שקאפ זצוק"ל ע"י תלמידו שהיה מבני מדינת דייטשלאנד (גרמניה), ילמדנו רבינו היאך נהיה כדבר הזה במדינתנו בדייטשלאנד, שהרבה יראים ושלמים, מדקדקים בקלה כבחמורה, עוברים בשאט נפש על לאו של 'ולא תשחית את פאת זקנך' (קדושים יט כז), והם מגלחים זקנם בתער.

השיב לו הגרש"ש כי בלאו זה אין שום גדר וסייג מדרבנן, כי בזמנם של חז"ל היו הכל מגדלים זקנם, ולא הייתה כל סיבה לגזור על כך, ממילא באו לבסוף לעבור על הדאורייתא גופא, כי יהיה מי שיהיה - בלא סייג וגדר ייכשל בגופי תורה.

ובענין זה הקשה הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם בפרשתן) מדוע באמת לא עשו חכמים שום סייג וגדר על איסור גילוח הזקן שהוא מהעבירות החמורות - שיש בו ה' לאוין. ומבאר, שאכן, בזמן החכמים הייתה מחלוקת גדולה בין החכמים והצדוקים אודות עשיית 'גדרים וסייגים' למצוות התורה. הצדוקים טענו שאין להגביל את בני

נשבר ואני נמלטתי, (טעות בידם) שהרי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, אם בן, לא היצר אשר נצחת בימים הקדמונים - אתך עתה, כי פנים חדשות אתך (עכ"ל), וכלומר, שאותו יצר החדש עדיין לא נצחת.

ובך פירש ה'משך חכמה' בלשון הכתוב (דברים ו ב), 'למען תירא את ה' אלוקיך לשמור את כל חוקותיו ומצותיו אשר אנכי מצוך אתה ובנך ובן בנך כל ימי חיך', ולכאורה היה צריך לומר 'לשמור... אשר אנכי מצוך כל ימי חיך אתה ובנך ובן בנך', ומדוע הזכיר תחילה 'אתה' ועבר להזהיר על 'בנך ובן בנך' ושוב חזר לצוות על האדם 'כל ימי חיך'. ומבאר

ומלבד אותם הגדרים שתקנו חז"ל 'שניות לעריות' וכיו"ב להרחיק את האדם מן העבירה, הרי יש בכלל פסוק זה גם חיוב לכל יחיד ויחיד להוסיף גדרים על גדרים, איש איש כפי עניינו, ואין לך אדם שיכול לפטור עצמו מעשיית גדרים ולומר 'שלום עלי נפשי', ולבטוח בעצמו שבוודאי לא ישל, אלא אפילו צדיק גמור (או מי שנרמה לו שהוא כצדיק גמור בענין מסוים) אף הוא מצווה ועומד להיות חרד וירא שמא ישל באיסור חלילה לה, ומחוייב לגדור עצמו ולעשות משמרת למשמרת. וכמו שפירש החסיד יעב"ץ (אבות ב ה) מה שאמרו חז"ל 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך', וז"ל, פן תאמר, הרבה פעמים נלחמתי עם יצרי ונצחתיו, הוא

ישראל ב'גדרים וסייגים', כי סייגים הללו יכבידו על האדם עד שיבוא למנוע לגמרי מלקיים את התורה והמצווה, לעומתם ענו 'חכמי ישראל' שבלא סייג והרחקה יבואו להקל במצוה לגמרי. עד שבאו לידי פשרה, שיקחו מצוה אחת של גילוח הזקן שחמורה היא עד מאד, וכל העובר עליה מתחייב כאחת בחמשה לאוין, ובוודאי כל בר ישראל יזהר בה מאד, ובה לא יעשו סיג ונראה מי יצדק, ובה יתבאר מדוע לא עשו החכמים שום גדר וסיג במצוה זו. ומסיים הרי"ם, עתה רואים באמת מה שיצא, שהחכמים צדקו.

שמעתי בשם חכם אחד ששאל פעם את אחד ממכריו, מדוע שינה מארחות אבותיו (בעניני גדרי חסידות במלבוש וכיו"ב), ענהו ה'מכר' כי במהותו הנו רחוק מלהיות 'ירא שמים', ומידת ה'אמת' שבו איננה נותנת לו לחיות תוך כדי 'סתירה' בין תוכו (פנימיותו) לברו (חיצוניותו), אמר לו החכם, בשלמא, אם היו אומרים בגמרא ברו כתוכו - כלומר שיש לדמות את החיצוניות לפנימיות, היה איזה צדק בדבריך, שהרי ב'תוכו' חסרה לך היראה ולכן אף 'ברו' היא החיצוניות אין לה להראות 'מעלה' יותר מה'תוכו', אבל מכיוון שאמרו תוכו כברו נמצינו למדים, שאדרבה, זוהי הדרך ישכון בה אור, תחילה יעמיד האדם את 'ברו' בצורה הראויה (כמנהג אבותיך), ולאחמ"כ יתייגע להתאים את ה'תוכו' שגם יהיה באופן הראוי.

כה. וכמו שדייק הרה"ק מסאטמאר זי"ע בלשון חז"ל (שבת יג.) 'לך לך אמרי נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב' (על הנזיר להתרחק מן הכרם, אף אם יצטרך משום כך לסבב ולהאריך דרכו שלא יפגע בכרם, בכדי שלא ישל באכילת ענבים), שהלא הדברים אמורים בנזיר - שכבר התגבר על עצמו להרחיק עצמו מן היין, ואעפ"כ אף הוא מצווה להוסיף עוד גדר וזהירות וליך סחור סחור בכדי שלא 'להתקרב' אפילו אל האיסור.

פעם נשאל הגרי"ז מבריסק זי"ע, מדוע מחמיר הרב בכל דבר וענין, ותמיד הוא מוסיף חומרות וגדרים להתרחק ביותר מדבר איסור, ילמדנו רבינו מה טעם לריבוי חומרות הללו.

ענה הגרי"ז ושאל את שואלו, האם תסכים הלילה לשכב ולישן על גגו של מגדל גבוה רם ונישא בגובה מאה קומות כשאינו לגג כל מעקה וגדר בשפת הגג, אבל הגג הנו רחב ידיים ומיטתך תעמוד הרחק משפתו... ענהו היהודי - לא, לא, כי חושש אנכי על חיי... שאלו הגרי"ז מדוע תחשוש, מתי נפלת ממיטתך בפעם האחרונה, וכ"ש בגג זה שרחב ידיים הוא ונמצאת שוכב רחוק כמה וכמה משפת הגג. אך היהודי בשלו עמד שעדיין חושש הוא ולא יסכים אף תמורת הון רב לישון על ראש הגג. אמר לו הגרי"ז, אם על הגוף הגשמי תחשוש שמא תפול חלילה בהעדר מעקה בשפת הגג, על אחת כמה וכמה, בדבר רוחני שהנשמה תלויה בו, כמה צריכים להתקין גדרים ומעקות וכל המרבה הרי זה משובח, כי גדול הוא החשש פן יפול הנופל ממנו.

סיפר הרה"ק מסאטמאר זי"ע ששמע מהרה"ק ה'צבי לצדיק' מבלאז'וב זי"ע, שהיה צדיק גדול אשר היה מופשט לגמרי מכל ענייני עוה"ז והיה שקוע כל ימיו לרבות הלילות בתורה ובעבודה, והיה נוהג שבכל עת שנכנסה אליו אשה היה מדליק סיגרי' ומחזיקה בידי, למען תהיה לו לזכרון על אש הגהנום הבוערת... הוסיף הרה"ק מסאטמאר כי בימינו אנו אין די בהדלקת סיגריה אלא צריך להבעיר מדורות גדולות... ומה נעני אנו אבתריה...

באר הפרשה - פרשת אהרי

'ושמרתם את משמרתני' - עשו משמרת למשמרתני, גם כאן יתפרש אומרו 'לשמור' דהיינו בעשיית משמרת וגדרים]. והמשיך הכתוב לומר אתה ובנך ובן בנך כל ימי חיך 'פירוש אף שיש לך בני בנים ואם כן אתה בזקנתך וכבר נחלש יצרך, אעפ"כ אל תאמין בעצמך בך, וצריך אתה לסייגים לשמור את החוקה והמצוה'.

אין לתאר ואין לשער מעלתם הנפלאה של הגודרים גדר לעמוד בפרץ ועד כמה הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו, וכדבריו הנשגבים של הרה"ק ה'דברי בינה' זי"ע על פסוק זה 'ושמרתם את משמרתני', כשהוא מקדים להביא את הדברים הנודעים אשר ה'צדיק' הוא 'יסוד עולם', והיינו שמי ששומר עצמו במידת הקדושה שהיא נקראת 'צדיק' - הרי הוא יסוד העולם, והוא נעשה צינור משפיע לכל העולם, וכמו שמצינו ביוסף הצדיק שעל ידי שעמד בנסיון עלה ונתעלה להיות יסוד העולם והוא המשביר לכל עם הארץ. ומוסיף ה'דברי

ה'משך חכמה', שהנה אמרו חז"ל (אבות ב ה) 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך', ומובא בירושלמי (שבת פ"א ה"ג) על 'ההוא חסידא' שהיה בטוח בעצמו שכבר לא יכשל בעבירה אחר שהגיע לשיבה, ואמר שצריך לגרום במשנה 'אל תאמין בעצמך עד יום זקנתך', כי אחר שכבר הזקין יכול להאמין בעצמו אמנם סופו היה שבא לידי מכשול, הרי לך, שאסור להאמין בעצמו עד יום מותו, ולכן הוא מחויב לעשות גדרים וסייגים שרק על ידם לא יפרוץ גוף האיסור'.

ובזה יתבאר ציווי הכתוב 'למען תירא את ה' אלוקיך לשמור את כל חוקותיו ומצותיו אשר אנכי מצוך', ר"ל שלא יאמין בעצמו שלא יבוא לידי עבירה ח"ו, אלא בכל עת יהא ירא וחרד על הדבר - שיוכה לשמור כל חוקותיו ומצותיו, וכיצד יזכה לזה, ע"י עשיית גדרים וסייגים המרחיקים את האדם מן העבירה [ובעין שפירשו חז"ל (יבמות כא.) בלשון הכתוב (ויקרא יח ל)

כו. סיפר לי אחד 'המשגיחים' בישיבות הקדושות, שפעם דיבר עם אחד מתלמידיו בענין עשיית גדרים לשמור עצמו בשמירה מעולה מכל מיני משחיתים... ומיאן אותו בחור לקבל הדברים, והנה בדרך הליכתם ראו שני אנשים מהלכים, האחד חובש כובע לראשו ואילו רעהו מהלך כשרק כיפה מכסה את ראשו בלא כובע עליו, לפתע פרצה רוח סערה עזה והגביהה מעל ראש הראשון את כובעו, והכובע עף למרחקים, ולרעהו העיפה הרוח את הכיפה ונשאר גלוי ראשו... אמר המשגיח לבחור, אתה הראית לדעת על החובה להיות מהמוסיפין מן החול על הקודש, כי לא הרימה הרוח ל'בעל הכובע' אלא את הכיסוי העליון, אולם עדיין נשאר בכיסוי ראש כדת וכדין, אולם חברו שלא חבש כובע אזי בשעת 'נסיון' באה רוח ועוקרתו על פניו, ונשאר ללא כיסוי ראש כלל...

כז. הרה"ק מנאסויד זי"ע שהה פעם בקרון רכבת, ועלתה לשם זקנה אחת, ומחששו ליחוד ולשהיה עמה, קפץ תיכף במסירות נפש מעל הרכבת על אף שסיכן בכך את נפשו, שאלוהו תלמידיו, רבי וכי מפני זקנה זו אותה ירא. אמר להם, איני ירא ממנה אלא את האלוקים אני ירא, על כן אני בורח מכל ספק ספיקא של איסור...

כח. מנהגו בקודש של הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע היה שלא הכניסו אליו נשים, פעם אחת לא עמד המשמש בקודש על משמרתו ליד הדלת, באותה שעה רצתה זקנה אחת להיכנס אל הקודש פנימה, וכיון שלא הכירה את מנהגי המקום נכנסה לפי תומה אל חדרו של המגיד, ויהי כאשר הבחין בה המגיד לא התמהה לרגע [ועל אף היותו בטבעו איש חלש מאד], וניגש תיכף אל החלון כדי לקפוץ משם, וברגע האחרון הספיק הגבאי להגיע ולמנוע בעדו מלעשות מעשה, ובשעת הכושר שטח את תדהמתו לפני המגיד, שלכאורה לא היה אז שום מקום מכשול, שהרי האשה זקנה היתה, ולא ידך גיסא הרבי חלש וחולה, ומדוע א"כ היה מוכן ומזומן להסתכן ולקפוץ מן החלון, נענה לו המגיד בחריפות 'שוטה שבעולם, ווען דער יצר הרע קאמאנדיוועט, ווערט זי יונג און איך געזונט'... [פירוש, כאשר היצר משתולל מתהפכת הזקנה לצעירה, ואני נהיה מחולה לבריא], ללמדנו עד כמה צריך לברוח מן החטא בלי שום 'תירוץ'...

ידוע המעשה בבחור שהיה צריך לצאת מהישיבה וביקש רשות מהמשגיח הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שאלו ר"א אם אינו חושש על עיניו לבל יפגמו במראית אסורה, ענה הבחור שאינו מתיירא, נענה לו רבי אליהו, הנה אני כבן שמונים שנה, ובעין אחת איני רואה כלל ואף השניה חלשה היא, ואעפ"כ מורא עולה על ראשי בטרם צאתי אל הרחוב, ולא עוד אלא שאני נושא כפי בתפילה שלא אכשל ח"ו, ואתה בחור צעיר עם שני עיניים בריאות וטובות כיצד לא תפחד...

בר והן מכל שאר הדברים שצריך הקב"ה לשמור העולם, ובוה מפרש גם מה שנאמר (תהילים קמה כ) 'שומר ה' את כל אוהביו', ש'את' מתפרש גם בלשון 'עם', ור"ל, שומר ה' עם כל אוהביו על כל העולם כולו, כי 'אוהביו' השומרי מצוותיו הם עושים את המשמרת למשמרתו של הקב"ה.

ועי' ז' וישפע שפע רב בכל העולמות, שפע ברכות טוב, רפואות^ל וישועות לנו ולכל ישראל^ל.

בינה, ולא לבר בעניני הגשמים נעשה משפיע, רק שומר העולם כולו מכל דבר רע^ט. ובוה יתפרש אומרו ושמרתם את משמרתו, שעל ידי שעושה משמרת למשמרתו ונודר עצמו בפרט בעניני קדושה ויראת שמים הרי הוא עצמו עושה משמרת ושמירה לכל העולם, עד שכביכול אומר הקב"ה אתם תהיו שומרים ותעשו את משמרתו - מה שעלי היה מוטל לעשות 'הן בדברים הגשמיים שיהיה להם לחם בחי' יוסף המשביר

כט. מרגלא בפומיה של הרה"ק מ'תולדות אהרן' זי"ע, כי יתכן שכשיעלה ויבוא האדם לבית דין של מעלה לאחר אריכות ימיו ושנותיו, יראו לו אוטובוס (באס) מלא על גדותיו בהמון אנשים, ויאמרו לו כל אלה ניצלו ממות לחיים על ידך, כי כבר היה ישמעאלי אחד מוכן ומזומן לפוצץ (זיך אויספלאצן) את האוטובוס, וכבר היה מצויד בכלי משחית, ורק ברגע האחרון ממש גילו אותו על ידך, ויתמה האיש ויאמר, מה לי ולאותו מחבל, מימי לא ראיתי מחבלים ולא תפסתי אותם, ואף לא הייתי שם בסמיכות לאוטובוס אלא ישבתי בביתי רחוק הרבה משם, וישיבו לו, אכן צדקו דבריך, אך מכל מקום הצלת הרבים נזקפת על ידך, כי רק מחמת שבאותו הזמן אתה התגברת על יצרך ו'קרעת' מעצמך ו'הקזת מדמך' למען שמו ית', על כן גברה מידת הרחמים בעולם, ונגזר דינם של יושבי האוטובוס להיוותר בחיים...

לפני י"ג שנים, בשנת תשס"ט, היתה שנת בצורת ועצירת גשמים בארה"ק, ובסוף החורף החל לרדת מטר רב על פני האדמה, אז נענה אחד מגדולי הדור זצוק"ל שכל השפעת הגשמים באה בזכות איש פשוט שהתגבר על יצרו 'בבא דבר עבירה לידו', והוסיף ואמר, הלה אינו צדיק גדול... אך הוא הוריד את הגשם... וללמדנו על שכרם הטוב של יראי שמים, עד שבזכותם באה רווחה לכל העולם.

ל. והזמן גרמא, חודש אייר, כידוע מה שאמרו צדיקים ש'אייר' ר"ת אני ה' רופאך, ובתוספת דיברות קודש של הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע ששתיים הנה בכתובים ענין ה'רפואה' א. 'רפוא ירפא' (שמות כא יט) ב. כי אני ה' רופאך (שם טו כו), לא ראי זה כראי זה, בפסוק הא' האות פ"א דגושה, ובפסוק הב' היא רפה (מבלי דגש), והנפק"מ ביניהם, כי הפסוק הא' מדבר ברפואת הרופא, וכמו שדרשו חז"ל (ב"ק פה). 'רפא ירפא - מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות', והרופא שהוא בשר ודם - אף שמרפא ברשות עדיין מסוכן הוא להשאיר איזה נקודות וסמנים מהחולי ל"ע, אבל כש'אני ה' רופאך' - הקב"ה בכבודו ובעצמו מרפא אז לא נשתייר מהחולי כל שריד ופליט... (ועי' בעל הטורים על 'כי אני ה' רופאך'), בזו העת, חודש אייר שהוא 'אני ה' רופאך' בוודאי יתרפאו כל בני ישראל רפואה שלימה וגמורה בתכלית.

לא. כה אמר הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע (מגן דוד לר"ח אייר) כי ימי חודש אייר מסוגלים לקבלת התפילות, וטעם הדבר כי הנה נאמר בפר' במדבר, שבאחד לחודש השני, הוא ר"ח אייר, אמר הקב"ה למשה למנות את בני ישראל ולסדרם ב'דגלים' והיתה אז שמחה גדולה לפניו ית' (עיי"ש), ונרמז זאת במאמר הכתוב (תהילים כ ו) 'נרננה בישועתך ובשם אלוקינו נדגול ימלא ה' כל משאלותיך', וכלשונו, בעת שמגיע זמן אשר בשם ה' אלוקינו נדגול - שזכו בני ישראל לדגלים, בכל שנה ושנה בהגיע הזמן הזה ימלא ה' כל משאלותיך, השי"ת ממלא כל משאלות עם בני ישראל וזוכים להשפעת רחמים פשוטים ממקור הוי"ה ב"ה.